

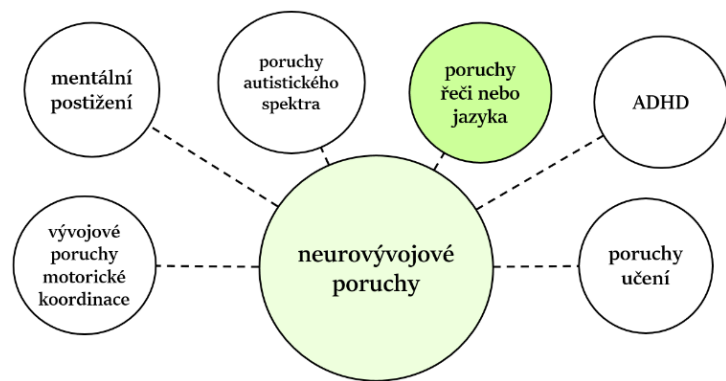
Vývojová porucha jazyka

Vývojová porucha jazyka (nebo také vývojová dysfázie) je diagnóza, při které se u dětí projevují potíže v porozumění a používání mateřského jazyka. Schopnost používat svůj jazyk a rozumět mu je výrazně nižší, než by se od jejich věku očekávalo (Mezinárodní klasifikace nemocí, 11. revize, 2024). Vývojová jazyková porucha není mentálním postižením. Potíže dětí s touto diagnózou nelze vysvětlit jiným onemocněním mozku nebo smyslovým postižením (Mezinárodní klasifikace nemocí, 11. revize, 2024).

Dle Solné (2022) tyto děti:

- začínají později mluvit (i po 3-4 roce), mají obtíže učit se nová slova a adekvátně je používat;
- špatně chápou a používají gramatická pravidla, tvoří nesprávné věty, mají potíže s vyprávěním;
- špatně rozumí složitějším pokynům, konverzaci, příběhu, sociálním situacím a někdy i vtipům;
- mohou mít potíže ve škole se čtením, psaním, počítáním, pochopením instrukcí a učením obecně;
- děti s lehčími obtížemi mohou jen špatně vyslovovat, mít potíže se soustředěním, také mohou delší nebo těžší slova komolit.

Děti s touto diagnózou se můžou potýkat také s dalšími neurovývojovými poruchami, například s ADHD, poruchou autistického spektra nebo poruchami učení (Mezinárodní klasifikace nemocí, 11. revize, 2024).

Diagnostika a terapie

Neexistuje žádný biologický test, kterým bychom mohli prokázat přítomnost této poruchy. Pro určení diagnózy je vhodné kombinovat klinický přístup (anamnéza, rozhovor, pozorování...) a testové metody (ideálně standardizované testové nástroje). Terapie by neměla být nahodilá, ale s jasnou strukturou. Vhodné je stanovení krátkodobých a dlouhodobých cílů (Červenková, 2019).

Vývojová porucha jazyka u bilingvních dětí¹

Okolo vývoje bilingvních dětí panuje velké množství mýtů. Například, že bilingvní děti se ve svém jazykovém vývoji opožďují. To však dle mnohých výzkumů není pravdou (viz např. nejnovější výzkum: Muszyńska et al., 2025). Zdravé bilingvní děti dosahují vývojových milníků stejným tempem jako děti monolingvní – mírná opožďení jsou možná, ale měla by být stále v rámci normy (Rosenback, 2016).

Je možné, aby bilingvní dítě mohlo mít také vývojovou poruchu jazyka? Ano, je.

- ➔ V takovém případě se specifické jazykové potíže budou projevovat ve všech jazycích dítěte (Pieretti & Roseberry-McKibbin, 2016). Jednotlivé jazyky dítěte je třeba vyšetřit.
- ➔ Jedná se o velmi specifickou situaci, protože každé bilingvní dítě je ve svých jazykových a kulturních znalostech unikátní.
- ➔ Standardizované nástroje, které mohou odhalit vývojovou poruchu jazyka, nebyly před uvedením do praxe „normovány“ na bilingvní populaci. To znamená, že pokud odborník užije tyto nástroje pro testování bilingvního dítěte, musí si být vědom jeho jazykových a kulturních specifik a umět adekvátně interpretovat získané výsledky.

¹ Pro účely tohoto textu jsou děti s více než jedním mateřským jazykem označovány jako bilingvní. Informace v tomto textu se vztahují také k dětem multilingvním, tj. dětem, které ovládají více než 2 mateřské jazyky.

- Existuje také speciální test *MAIN: Multilingual Assessment Instrument for Narratives* (MAIN; Gagarina et al., 2012), pomocí nějž lze vyšetřit narativní (vyprávěcí) schopnosti bilingvního dítěte ve všech jazycích, které ovládá. I tento test klade zvláštní požadavky na odborníka, protože musí znát jazyky, které u dítěte vyšetřuje.

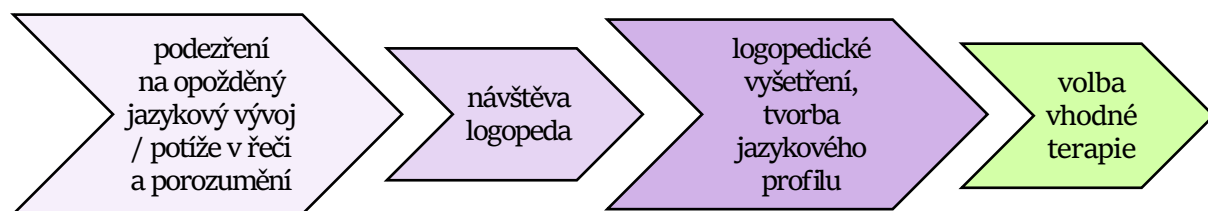
Co dělat, pokud má Vaše dítě potíže používat své mateřské jazyky?

Pokud Vaše dítě selhává v porozumění a užívání mateřských jazyků, je potřeba neprodleně navštívit odborného logopedického pracovníka. Chybami v mateřských jazycích rozumíme:

- potíže porozumět pokynům;
- problém dodržovat gramatická pravidla;
- nedostatky ve slovní zásobě;
- potíže ve vyprávění atd.

Také si je třeba uvědomit, co vlastně znamená být bilingvní. Aby dítě „vrostlo“ do jazyka, tedy aby mu dokázalo porozumět a správně jej užívat a jazyk se mu stal skutečně *mateřským*, potřebuje jeho stálý vzor (musí být jazyku pravidelně vystavováno). Toto by měl posoudit logopedický pracovník a společně s Vámi by měl vytvořit podrobný jazykový profil Vašeho dítěte.

Zásadní je také skutečnost, v jaké zemi se rozhodnete vyhledat logopedickou pomoc. Pokud se nacházíte v zemi, která je spíše monokulturní a dominuje zde užití převážně jednoho jazyka, je pravděpodobné, že zde bude méně logopedů se zkušenostmi v péči o bilingvní osoby.

Zdroje:

1. Červenková, B. (2019). *Rozvoj komunikačních a jazykových schopností: u dětí od narození do tří let věku*. Grada.
2. Gagarina, N., Klop, D., Kunnari, S., Tantele, K., Välimaa, T., Balčiūnienė, I., Bohnacker, U. and Walters, J. (2012). MAIN: Multilingual Assessment Instrument for Narratives. *ZAS Papers in Linguistics*, 56. (Includes manual and MAIN materials for assessment, available online at <http://www.zas.gwz-berlin.de/zaspil56.html>)
3. Mezinárodní klasifikace nemocí. (2024). *Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR*. Retrieved July 17, 2024, from <https://icd.who.int/browse/2024-01/mms/cs#862918022>.
4. Muszyńska, K., Krajewski, G., Dynak, A., Garmann, N. G., Romøren, A. S. H., Łuniewska, M., Alcock, K., Katsos, N., Kołak, J., Simonsen, H. G., Hansen, P., Krysztofiak, M., Sobota, K., & Haman, E. (2025). Bilingual children reach early language milestones at the same age as monolingual peers. *Journal of Child Language*, 1-24. <https://doi.org/10.1017/S0305000924000655>
5. Pieretti, R. A., & Roseberry-McKibbin, C. (2016). Assessment and Intervention for English Language Learners With Primary Language Impairment. *Communication Disorders Quarterly*, 37(2), 117-128. <https://doi.org/10.1177/1525740114566652>
6. Rosenback, R. (2016). *Does my bilingual child have a language delay?* Multilingual Parenting. Retrieved February 11, 2025, from <https://multilingualparenting.com/does-my-bilingual-child-have-a-language-delay/>
7. Solná, G. (2022). *Co je vývojová porucha jazyka a jak jí porozumět*. Asociace klinických logopedů ČR.

¹ Pro účely tohoto textu jsou děti s více než jedním mateřským jazykem označovány jako bilingvní. Informace v tomto textu se vztahují také k dětem multilingvním, tj. dětem, které ovládají více než 2 mateřské jazyky.